

TÜRK MEDENİ KANUNUNUN ATATÜRK İLKELERİNİN IŞIĞINDA YORUMLANMASI

Dr. Selim KANETİ

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde
Medenî Hukuk Profesörü

§ 1. ATATÜRK'ÜN HUKUK DEVRİMİNDE TÜRK MEDENİ KANUNUNUN YERİ

I. Atatürk Devrimleri içinde Hukuk Devriminin yeri

Atatürk devrimlerinin en belirgin özelliği akılcı olmaları ve çağdaş bilim ve uygarlıktan kaynaklanmalarıdır. Atatürk'ün çağdaş batı uygarlığını benimsemesi, bu uygarlığın bilim temeline dayanması ve ümanist bir hayat felsefesini yansıtmışından ötürüdür. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin lâik idare, lâik hukuk ve lâik eğitim temel taşları üzerine oturtulması bu bilim zihniyetinin ürünüdür¹.

Çağdaş bilimsel düşüncenin ve çağdaş uygarlığın günlük hayata aktarılmasında başvurulacak araçlardan en önemlilerinden biri, hiç kuşkusuz hukuk düzeninin bu amaçla yeniden biçimlendirilmesidir. Atatürk döneminde gerçekleştirilen hukuk devrimi, batı Avrupa hukukuna karşı duyulan akıl dışı duygusal bir hayranlıktan değil, seçilmiş bulunan akılcı ve uygar toplum modelinin istinat duvarlarını olabildiğince sağlam olarak kurmak amacından kaynaklanmıştır². Gerçekten de Atatürkçü hukuk düzeni Türk devriminin günlük yaşantımızda kökleşmesine en etkin bir biçimde katkıda bu-

1) Karş. GİRİTLİ, *Kemalist Devrim ve İdeolojisi*, İstanbul 1980, s. 13 vd.

2) Bak. TİMUR, *The place of Islamic Law in Turkish Law Reform*, *Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul*, İstanbul 1956, No. 6, s. 76.

lunmuştur. Çağdaş Türk hukukunun akılcı, lâik, bilimsel ve çağdaş Batı Avrupa hukuk anlayışına göre yenilenmiş olması, Türk devrimlerinin dayandığı felsefî temelin hukuk kurallarına dönüşmesi olarak değerlendirilebilir.

II. *Türk Medenî Kanununun ve Borçlar Kanununun Türk Hukuk Devrimi içindeki yeri.*

Hukuk düzeninin temel taşı "Medenî Hukuk"tur. Hukuk devrimi sırasında İsviçre Medenî Kanununun ve Borçlar Kanununun olduğu gibi iktibas edilmesine karar verilmesi bir tesadüften ileri gelmeyip bilinçli bir seçimin ürünüdür. İsviçre Medenî Kanununun tercih edilmesinin başlıca nedenleri modern görüşlerle hazırlanmış bulunması, Atatürk'ün gerçekleştirmeyi baştan beri düşündüğü kadın - erkek eşitliğine önem vermesi, aile hukukunu bu ilkeye ağırlık verecek biçimde işlemiş olmasıdır³. Atatürk devrimlerinin temel felsefesine en uygun yasalar İsviçre Medenî Kanunu ve Borçlar Kanunu idi. Bu iki yasanın memleketimizde çok geniş ölçüde beğenilip sevilmesi bu yüzdendir.

İsviçre Medenî Kanunu ile Borçlar Kanununun tercih edilme nedenlerinden biri de, bunların hâkime geniş yetkiler veren esnek nitelikleridir. Bu esnek durumdan yararlanacak ve yasanın kendisine bıraktığı geniş alanda serbest takdir hakkını kullanacak olan Türk hâkimi, zamanla yaratacağı içtihatlarla, yasanın çerçevesi içinde asıl Türk Medenî Hukukunu vücade getirebilecektir⁴.

III. *Türk Medenî Kanununun ve Borçlar Kanununun devrimci niteliğinin yorum yönünden taşıdığı önem.*

Belirtelim ki, Türk Medenî Kanununun devrimci niteliği, yasanın gerekçesinde şu sözlerle vurgulanmıştır: "Türk Milleti cihan medeniyetinden çağımızın medenî milletlere tanıdığı tüm hakları talep ederken, bunun gerektirdiği uygarlık ödevlerini bu yeni kanunla kendi eliyle kendisine yüklemiş bulunmaktadır. Milletimiz eski

3) Bak. ATAAY, Medenî Hukukun Genel Teorisi, 3. bası, İstanbul 1980, s. 83/85.

4) VELİDEDEOĞLU, Türk Medenî Hukuku, Umumî Esaslar, 7. bası, İst. 1968, s. 84.

uygarlığın kapılarını kapayarak, hayat ve feyiz bahşeden çağdaş uygarlığın içine girmiş bulunmaktadır”.

İktibas edilen yasalarla uygulanacakları ülkenin toplumsal yapısı, örf ve âdetleri ve gelenekleri arasında bir çelişki olması doğaldır. Bu konuda iki ayrı sav ileri sürülebilir. Bir düşünceye göre, memleketin örf ve âdetlerinin incelenerek, yasanın bunların ışığında yorumlanıp değerlendirilmesi gerekir. Bir diğer düşünceye göre, çağdaş uygarlığın kökleştirilmesi amacını güden yasanın başarı sağlaması, memleketin modernleşmesine ve yetersiz olan yaşam koşullarının düzeltilip yasanın öngördüğü düzeye getirilmesine bağlıdır. Bir başka deyişle, birinci sav toplum yapısına ve örf ve âdetlere, ikinci sav ise toplumsal gelişmeye ağırlığı vermektedir.

Hiç kuşkusuz Atatürk devrimlerinin temel taşlarından olan ve toplum yapımızı değiştirmeyi hedef tutan Türk Medenî Kanununun ve Borçlar Kanununun yorumlanmasında ve uygulanmasında, toplumsal gelişmeyi ve yaşantımızı yasanın istekleri doğrultusunda yönlendirmeyi önde tutan ikinci sava ağırlık verilecektir. Türk Medenî Kanununun gerekçesinde yer alan şu sözler bu gerçeği özlü bir biçimde dile getirmektedir: “Çağdaş uygarlığı almak ve benimsemek kararıyla yürüyen Türk milleti, çağdaş uygarlığı kendisine değil, kendisini çağdaş uygarlığın gereklerine her ne pahasına olursa olsun ayak uydurmak zorundadır. Yaşamak kararında olan bir millet için bu şarttır.”

§ 2. TÜRK HÂKİMİNİN TÜRK TOPLUM YAPISINA ATATÜRK İLKELERİNİN IŞIĞINDA YÖN VERMESİ

I. Yeni Türk toplum yapısının mimarı olarak Türk hâkimi.

Devrimci nitelik taşıyan Türk Medenî Kanunu ile Borçlar Kanununu uygularken Türk hâkimi görünüşte bir ikilem karşısında kalmıştır : Bir yandan, Atatürk ilkelerinden asla fedakârlık yapmama zorunluluğu, bunlarla çelişen eski örf ve âdetleri, yasayı yorumlarken ve uygularken gözönünde tutmamasını gerekli kılmakta iken, öte yandan toplum gerçeklerini gözden uzak tutmayan âdil bir hüküm tesis etmesi de gerekmektedir. Türk hâkimi hem Türk toplumunu yeniden

biçimlendirmek, hem de bireysel olayda adaleti gerçekleştirmek gibi, nazik bir dengeyi kurmak görevi altındadır.

Devrimci yasaların, toplumun benliğinde kökleştirilmesi görevini üstlenen Türk hâkimi bir anlamda yeni Türk toplum yapısının mimarlığını da yapmaktadır. Hâkim Medenî Kanunun Atatürk ilkelerinin doğrultusundaki akılcı ve çağdaş yaşama uygun kurallarını bireysel olaylara uygularken, bireysel olay ile devrimci nitelikteki kural arasındaki köprüyü kurarken, toplum yapısını etkilemektedir. Yeni bir dünya görüşünün ışığında çözüme bağlanan bireysel olaylar birikimi, nehir deltalarında alüvyonların yeni toprak yaratması gibi, özlenen yöndeki yeni bir toplum yapısının istinat duvarlarını örmektedir.

II. Atatürk ilkelerinin ışığında Devrim yasalarıyla memleket gerçekleri arasında denge kurulması.

Bu açıklamalara göre Medenî Kanunun yorumlanmasındaki yöntem sorununu yalınkat olarak çözüme bağlanmaya olanak bulunmamaktadır. Çünkü Medenî Kanunun ve Borçlar Kanununun Atatürk ilkelerine bağlı olarak yorumlanması, toplum yapısının tümüyle gözden uzak tutulması anlamına gelmemektedir. Yukarıda belirtilen iki sav arasındaki çelişki şu şekilde de dengelendirilebilir: Devrimlerin, reformların gerçekleşmesi, toplumsal yaşamdaki gelişmeyle eşlendirilebilmelerine bağlıdır; buna karşılık toplumsal yaşamdaki her gelişme reformlara canlılık ve atılım sağlar. Dolayısıyla hukuk reformu ve toplumsal yaşamdaki gelişme karşılıklı olarak birbirini etkileyerek istenilen sonuca varılmasına zemin hazırlar⁵.

Belirtmek gerekir ki Atatürkçülük, Atatürk ilkeleri bir doğma değildir. Kemalizmin felsefî temeli hayat olaylarına akılcı yaklaşımdır. Atatürk'ün şu sözleri bu gerçeği yeterince vurgulamaktadır:

“Ben, mânevî miras olarak, hiç bir nass-ı kât'ı, hiçbir doğma, hiçbir donmuş ve kalıplaşmış düstur bırakmıyorum. Benim mânevî mirasım ilim ve akıldır... Benden sonra beni benimsemek isteyenler, bu temel mihver üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse, mânevî mirasçılarım olurlar”⁶.

5) ÜLKEN, Le droit coutumier et le Code Civil, Annales de la Faculté de Droit d'Istanbul, İstanbul 1956, No. 6, s. 90.

6) Bak. GİRİTLİ, a.g.e., s. 13.

İsviçre'den alınmış olan Medenî Kanunla Borçlar Kanununun uygulamasında, birçok yönden kaynak memleketin doktrin ve içtihadından ayrılan çözümlere varılması doğal bir zorunluluktur. Gerçekten bu iki kanunun İsviçre'den farklı olan ulusal yaşantımıza göre biçimlendirilmesini, ancak hayata dönük bağımsız bir hukukî düşünce ve memleket gerçeklerinin bilimsel gözlemine dayanan yaratıcı bir uygulama sağlayabilir. Ne var ki, hukuk kararlılığına da saygı gösteren bu yoldaki yaratıcı bir yorumun ve uygulamanın ön şartı, sözü geçen yasaların temelinde olan çağdaş uygarlık anlayışının ümanist dünya görüşünün iyice kavranması, benimsenmesi ve bilinçli olarak, hayata aktarılmasıdır. Ancak böyle bir akılcı yaklaşımla, Atatürkçü çizgide ve bilimsel anlamda ayrı ve bağımsız bir Türk Medenî Hukuku meydana getirilebilir.

Memleketimizin gerçeklerinden esinlenmeyi hedef tutan yorum ve uygulamalar, keskin çizgilerle belirlenmiş Atatürk ilkelerinin alt yapısına dayalı değilse, kararsızlığa ve giderek bir geriye dönüşe yol açılabilir. Türk hâkimi, Türk medenî hukukçusu, memleketimize özgü sorunları, gözlemlerinin sonuçlarını, gerçek anlam ve niteliklerini bozmadan, Atatürk ilkelerinin kalıplarında eriterek istenilen senteze ve dengeye ulaşabilir.

Atatürkçülük bir anlamda memleket sorunlarına akılcı ve evrensel boyutlar çerçevesinde ele almaktır. Türk Medenî Kanununun ve Borçlar Kanununun yorum ve uygulamalarında bu ölçüden yararlanmak, Türk toplumunun günlük yaşamını bu yasaların temelini oluşturan çağdaş uygarlık anlayışının doğrultusunda geliştirmenin en doğal yoludur.

§ 3. TÜRK YARGITAYI'NIN TÜRK MEDENİ KANUNUNU ATATÜRK İLKELERİNİN IŞIĞINDA YORUMLAMASI

I. Genel olarak.

Türk hâkimlerinin ve özellikle Türk Yargıtayı'nın Atatürk devrimlerinin temel taşlarından biri olan Türk Medenî Kanununu yorumlarken ve uygularken izlediği genel tutum, Yargıtay Başkanlarından merhum *İmran Öktem*'in 1967/1968 Adalet Yılı açılış konuşmasında özlü bir biçimde dile getirilmiştir :

“Faziletli Türk Hâkimleri inkişaf eden iktisadî ve sosyal şartlar karşısında Medenî Kanunu 40 yaşında olmasına rağmen, yeni şartlara uyacak şekilde uygulamaya ve sosyal nizami değişen iktisadî, içtimâî ve ahlâkî kurallarla âhenkli olarak korumaya devam etmektedir. Bunu sağlamak için yeni içtihatlar yaratmış ve yaratacaktır. Kanun ne kadar mükemmel olursa olsun zaman onu da yıprandırır. Ehliyetli ve becerikli hukukçular kanunun yıpranma süresini, uygulamaya elverişli olmak süresini uzatabilirler. Fakat her kanun birgün değişme ihtiyacını gösterecektir. Elbet Medenî Kanun da değişecektir. İleride daha iyi ve daha mükemmel bir kanuna yerini terkedecektir. Fakat Medenî Kanunun Türk sosyal bünyesine getirdiği devrim hükümleri hiçbir zaman eski şekline dönmeyecektir. Onun devrimci niteliği değişmeyecektir”⁷.

II. Yargıtay'ın Aile Hukuku uygulamalarına Atatürk ilkelerinin yansması.

Türk Medenî Kanununun en devrimci kuralları aile hukuku bölümündedir. Bu nedenle Yargıtayımız aile hukuku kurumlarının yorumlanmasında ve uygulanmasında özel bir titizlik göstermiştir.

Yargıtay aile hukukumuzun temeli olan kadın - erkek eşitliği ilkesine İsviçre uygulamasını da aşan sosyal bir içerik kazandırmıştır. Özellikle toplumumuzda genellikle kadının ekonomik yönden zayıf olması yüzünden, geleneksel eşitlikten ayrımlı ve sosyal adalete yönelen bir başka eşitlik düşüncesini geliştirmiştir⁸. Boşanma dâvalarında, yüksek Yargıtay'ın, kadınların genellikle kocalarının davranışlarını hoş görmekte olduklarını ve yuvalarını yıkmamak için fedakârlık yaptıklarını gözden uzak tutmaması bu gerçekçi tutumu yansıtmaktadır. Böylece, Türk toplum yapısının ışığında, kadın - erkek eşitliği, kadının korunması biçiminde daha da çağdaş bir görünüm kazanmıştır.

Yargıtay, evlilik birliği içinde, kocanın oyuna üstünlük tanıyan hükümleri, yine çağdaş bir anlayış içinde, amaçlarıyla sınırlı olarak

7) Yargıtay Birinci Başkanlarının Yargı Yılı Konuşmaları, 1943 - 1978 (Yargıtay Yayınları, No. 6), Ankara 1979, s. 254.

8) Karş. ŞENER, Medenî Kanununun Aile ve Nesep Bölümünde Çağışan Eğilimler, Ankara Hukuk Fakültesi, Ellinci Yıl Armağanı, cilt II, Boşanma Hukuku Haftası, Ankara 1977, s. 228 vd.

yorumlamıştır. Örneğin, Medenî Kanunun 152. maddesi uyarınca, evin seçimi kocaya aittir. Yargıtay bu hükmü kocanın, sosyal seviyesine uygun, elverişli ve bağımsız bir ev seçme yükümü altında olduğu şeklinde yorumlamıştır. Kadının durum ve ihtiyaçlarını gözönünde tutmayan, onu tedirgin eden bir ev seçiminin hakkın kötüye kullanılması yasağına aykırılıktan ötürü hiçbir hukuksal sonuç yaratmayacağını vurgulamıştır⁹.

Medenî Kanunun 159. maddesine göre kadın kocasının izni olmadıkça bir iş veya sanat ile uğraşmaz. Kocanın izni vermekten kaçınması halinde, kadın aile birliğinin yararına olduğunu ispat ederse, hâkim tarafından çalışmasına izin verilir. Yargıtay uygulamada bu hükmü kadının yararına çok geniş olarak yorumlamıştır; hâkimin kadına çalışma izni verirken ölçünün yalnızca günlük ihtiyaçların karşılanması olmadığını vurgulamıştır. Kadının mesleğinde ilerleme ve yücelme sağlamak, geleceğe güvenle bakmak için çalışma arzusunun olağan karşılanması gerektiğini belirtmiştir. Ancak, kadının çalışması aile birliğinde düzensizlik yaratıyorsa, çocukların bakım ve yetiştirilmesini engelliyorsa, istisnaî olarak çalışma izninin reddedilebileceği kabul edilmiştir¹⁰. Böylece, evli kadının çalışmak için kocasından izin alması gerektiği yolundaki yasa hükmü kadın-erkek eşitliğini en geniş ölçüde benimseyen çağdaş eğilimlere uygun olarak, çok dar bir alanda sınırlandırılarak yorumlanmıştır.

Şu noktayı da belirtmekte yarar vardır; genç Türkiye Cumhuriyetinin temelini oluşturan Atatürk ilkelerinde en yoğun anlatımını bulan ümanist dünya görüşüyle uyum içinde bulunan geleneklerimize, Yargıtay aile hukuku alanında gerekli önemi vermekten kaçınmamıştır. Bu konuda şu örneği verebiliriz: İsviçre Federal Mahkemesi büyükana ve büyükbabaların torunlarıyla kişisel ilişki kurmak talebinde bulunamayacağını kabul etmiştir. Yargıtay ise 18.11.1959 tarihli ve 12/20 sayılı ünlü içtihadı birleştirme kararında¹¹, mânevî ve ahlâkî bakımdan, insancıl geleneklerimize uygun düşen çözümü benimseyerek büyükanne büyükbabanın torunları

9) ŞENER, Kadınların Hukukî Statüsüne Bakış, Yargıtay Dergisi, cilt 5, Ocak 1979, sayı 1, s. 48/51.

10) ŞENER, Kadınların Hukukî Statüsüne Bakış, s. 55/57.

11) RG. 16.4.1960, sayı 10482.

ile kişisel ilişki temini konusunda talep ve dâva hakları olduğunu kabul etmiştir.

Yargıtayımızın çözüme bağlamakta haklı bir titizlik gösterdiği bir sorun da, evlenmenin resmî memur önünde yapılmış bulunduğu tanık sözleriyle isbat edilip edilmeyeceğidir. Bu konudaki darboğaz böyle bir isbat imkânını tanımanın, Medenî Kanun uyarınca evlenmenin memur önünde yapılması gerektiği yolundaki temel kuralda dolaylı bir gedik açmak olup olmadığı noktasında yoğunlaşmaktaydı. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu 9.11.1964 günlü ve 438/D - 1-453 sayılı kararında, evlenmenin kurulmuş sayılması için, evlenecek kişilerin sadece irade bildirimlerini yetkili memur önünde açıklamalarının yeterli olmayıp, memurun da sorularına karşılık aldığı olumlu bildirimleri evlendirme defterine yazdıktan sonra akdin doğuşunu sağlamak için kendi iradesini açıklaması ve akdi tamamlamak bakımından da defteri imzalamasının şart bulunduğunu kabul etmişti. 14.6.1965 tarihli ve 3/3 sayılı Yargıtay içtihadı birleştirme kararında ise, öğretide baskın olan görüşün doğrultusunda, evlenme akdinin niteliği bakımından soru ve cevapla kurulan sözlü bir akid niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Yetkili memurun sorusuna karşı aldığı olumlu bildirimleri evlendirme defterine yazıp altını imzalaması ve evlenenlerle tanıklara imzalatması, yahut evlenmenin tamamlanmış olduğunu taraflara söylemesi, sadece düzenleyici nitelikte olup, evlenmenin geçerli sayılmasını sağlayacak birer şart değildir. Evlenme akdinin kuruluşu ile bunun belgelendirilmesi işini karıştırmamak gerekir. Bu gerekçelerle, Yargıtay'ın anılan içtihadı birleştirme kararında, evlenme akdinin geçerli olarak meydana gelmesi için evlenecek kişilerin yetkili memur önünde bu amaca uygun irade bildiriminde bulunmalarının yeterli olduğu ve bu yönün tanık ifadeleriyle tanıtlanabileceği sonucuna varılmıştır¹². Bununla birlikte, Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Kurulu yasanın tekniğine uygun bu çözümün dolaylı olarak, evlenmenin resmî memur önünde yapılması ilkesinde açabileceği gediği gözönünde tutmuş, bu yöne hâkimlerin dikkatini çekecek şu sözlere gerekçede yer vermiştir :

“Delilerin değerlendirilmesi, şüphesiz çok ince bir iştir. Hâkimin kolaylıkla ileri sürüle gelen ve ispatına kalkışılan durumlarda,

12) RG. 15.7.1965, sayı 12049.

delilleri büyük bir titizlikle değerlendirilmesi ve adaletin gerçekleşmesinin, önlenmesine yer bırakmaması, başlıca ödevlerindedir. İleri sürülen ve ancak tanıkla ispatı yoluna gidilen evlenme iddialarının sabit sayılmasında, mahkeme herşeyden önce, neden dolayı evlenmenin yetkili memur tarafından kütüğe geçilmemiş bulunduğunu araştırarak, tanık sözlerinin değerlendirilmesinde yeterli titizliği gösterecektir”.

III. Yargıtay'ın Eşya Hukuku alanında Medenî Kanunun temel ilkelerini koruyacak, yaratıcı içtihat faaliyetinde bulunması.

Medenî Hukukumuzun yasama faaliyetine en geniş ölçüde konu olan alanı hiç kuşkusuz Eşya Hukuku ve özellikle taşınmaz mülkiyeti bölümüdür. Yerel koşulların damgasını taşıyan etkenlerin yönlendirdiği yasalar, Medenî Kanunumuzun Eşya Hukukuyla ilgili kurallarını bazen bütünlemiş, bazen de değiştirmiştir. Ne var ki, evvelki toprak rejimimizden Medenî Kanunun öngördüğü düzene bugün bile henüz geçiş döneminde¹³ bulunmamızdan ötürü, uyumsuzlukların Medenî Kanunumuzun kurallarının, hatâ özel yasaların olduğu gibi uygulanmasıyla çözüme bağlanması mümkün olamamıştır. Yargıtayımız çok sayıda içtihadı birleştirme kararları yanında Genel Kurul ve Daire kararlarıyla yasa boşluklarını memleketimizin gerçekleri doğrultusunda doldurmaya çalışmıştır. Eşya hukuku alanında Yargıtayımızın genel çizgisi aile hukukundakinden bir ölçüde farklılık göstermektedir. Aile hukuku alanında Yargıtay, toplumsal devrimin yasanın öngördüğü yönde gerçekleştirilebilmesi için, toplum mimarlığı görevini, toplumun yönlendirilmesi, topluma öncülük edilmesi şeklinde değerlendirmiştir. Medenî Kanunun Eşya Hukuku ile ilgili bölümünün Türk Devriminin temel felsefesi açısından, aile hukukuna oranla, daha ikinci plânda bulunduğunu göz önünde tutan Yargıtayımız, kaynak İsviçre Hukukundan ayrılarak Eşya Hukukuna memleketimize özgü boyutlar kazandırmış, akılcı

13) 2613 sayılı Kadastro ve Tapu Tahriri Kanunu ile 766 sayılı Tapulama Kanunu tasfiye kanunları niteliğindedir (bak. GÜRSEL, Şehir Kadastro Dâvaları, İstanbul 1970, s. 7; OZANALP, Tapulama Kanunu Şerhi, İkinci Baskı, Ankara 1976, s. 18.

ve eiletirici bir yaklaşımla, memleketimizin gerçeklerinden esinlenen özgül ve yaratıcı çalışmalarda bulunmuştur.

Yargıtay'ın Eşya Hukuku alanında izlediği bu yöntemin en belirgin örneği 19.10.1946 tarihli ve 6/12 sayılı içtihadı birleştirme kararıdır. Yargıtay bu kararında¹⁴, Medenî Kanununun açık bir çözüme bağlamamış olduğu ve İsviçre öğretisi ve uygulamasının üzerinde fazla durmadığı, ne var ki yurt topraklarının büyük bir bölümünün tapulanma ve kadastrolanmasının henüz gerçekleşmemesinden ötürü, memleketimiz yönünden büyük önem taşıyan tapusuz taşınmazlarla ilgili işlemler sorununa gerçekçi ve yapıcı bir çözüm getirmiştir. Yargıtay, bu kararında, tapusuz bir taşınmazın resmî şekle uyulmaksızın satımının zilyetliğin geçirilmesi vaadine çevrilmesini ve taşınmaz satımı sözleşmesi olarak geçersiz olan işlemin, bu kılık ve niteliğiyle ayakta tutulmasını kabul etmiştir¹⁵.

IV. Yargıtayın Borçlar Hukuku alanında, sorumluluk hukukunu çağdaş eğitimlerin doğrultusunda yönlendirilmesi.

Yargıtay Borçlar Hukuku alanında, özellikle sorumluluk hukukunu çağdaş uygarlık düzeyinin isterleri doğrultusunda geliştirmeye büyük bir özen göstermiştir. Böylece Borçlar Kanununun modern yapısının muhafaza edilmesi ve içtihadın bu yolda katkıda bulunması gereğini vurgulamıştır.

Bu konuda iki örnek verebiliriz :

Yargıtayımız 27.3.1957 tarihli ve 1/3 sayılı ünlü içtihadı birleştirme kararında¹⁶, İsviçre Federal Mahkemesinin içtihadının doğrultusunda, Borçlar Kanununun 55. maddesi hükmüne göre adam kullananın sorumlu tutulabilmesi için kendi kusurunun ya da kullandığı adamın kusurunun gerekli olmadığını kabul etmiştir. Yargıtay bu kararda, İsviçre'deki bilimsel ve yargısal içtihatları da dayanak olarak göstermekle birlikte, bundan daha da ilginç olarak,

14) Bu konuda ayrıntılı bilgi için bak. KANETİ, Hukukî İşlemlerin Çevrilmesi (Tahvili), İstanbul 1972, s. 213 vd.

15) Bak. dipnotu 14'te anılan eser ve anılan yer.

16) RG. 22.6.1957.

çağdaş toplumun isteklerinin karşılanması gereğine de gerekçeleri arasında önemli bir yer vermiştir^{17 18}.

Yargıtay, öğretinin bir bölümünün kusur karinesine dayandığını kabul ettiği motorlu taşıt sahibinin sorumluluğunu, amaca dayalı ve özellikle başkaları yönünden tehlike doğuran şeyleri kullananların, bu nitelikte girişimlerde bulunanların meydana gelen sonuç ile sorumlu tutulmaları yönündeki çağdaş eğilimlerden kaynaklanan gerekçelerle bir kusursuz sorumluluk türü olarak değerlendirmiştir¹⁹.

V. Sonuç.

Sonuç olarak, Yargıtayımızın Medenî Kanunun Atatürk ilkelere ninin temel felsefesini yansıtan, çağdaş uygarlığın, akılcılığın ve insancılığın temel taşları niteliğindeki kurallarını, bu özlerinin doğrultusunda yorumladığı belirtilmelidir. Yargıtay toplumu yönlendirmek, bireysel olaylara getirilen ve belirtilen ilkelere uygun çözümlerin birikimiyle toplum yapısını Medenî Kanunun gösterdiği hedefe doğru geliştirmek gibi önemli bir görevi de gerçekleştirmiştir.

Yargıtayımız çeşitli uygulamalarıyla memleketimizin gerçeklerini ve geleneklerini, Atatürk ilkelerinin çağdaş ve yapıcı potansında eriterek, onlara Atatürk'ün temel felsefesinin damgasını vurarak, çağdaş uygarlık yönünde, hakseverlik ve dengelendirici adalet düşüncelerine dayalı yaratıcı bir sentezin gerçekleştirilmesine sürekli olarak önemli katkılarda bulunmaktadır. *Denilebilir ki, Yargıtayımız çağdaş Türk toplumunun Atatürk ilkeleri doğrultusundaki yorulmaz mimarı ve bu ilkelerin sarsılmaz muhafızıdır.*

17) Bak. KANETİ, Haksız Fiil Sorumluluğunda Kusur Kavramının Görevi, İstanbul 1980, s. 61.

18) Karş. SUNGURBEY, Medenî Hukuk Eleştirileri, İstanbul 1963, s. 125/126.

19) Bak. KARAHASAN, Sorumluluk ve Tazminat Hukuku, Ankara 1981, s. 498 vd.